

Guia d'aprenentatge

Intervenció Socioeducativa en l'àmbit de la justícia

(3 ECTS)

Any acadèmic 2011-2012

Semestre: 2n Curs: 2n

Grau en Educació Social
Grau en Treball Social

Mòdul: Espais professionals

Professor: Jaume Funes Artiaga

1.- Presentació de l'assignatura

Al llarg dels teus estudis has treballat diferents aspectes que tenen a veure amb el món del Dret i, específicament, amb el Dret Penal. És possible, fins i tot, que estiguis fent pràctiques en alguna de les institucions que presten atenció a les persones que infringeixen la llei o que, directament o indirectament, en són víctimes. Una part de les sortides professionals, com a educadors socials i com a treballadors socials (com a treballadores i treballadors del social amb perspectives i orientacions educatives) tenen a veure amb l'atenció a les persones a les que directa o indirectament afecta el sistema penal i les seves institucions (els processos, les sancions, les mesures educatives, el centres de menors, la presó, les seves alternatives, etc.)

Aquesta assignatura pretén facilitar-te que arribis a tenir alguns dels criteris bàsics per a comprendre la lògica d'aquest món i les raons i possibilitats de les intervencions socioeducatives. Per la seva limitació aquesta no és una assignatura en la que es puguin arribar a estudiar en profunditat les diferents pràctiques professionals que es produeixen en cadascuna de les institucions de la Justícia. Aquí tant sols podem arribar a tractar els criteris generals de la intervenció, aquells que determinaran les formes d'actuar que encara hauràs d'aprendre més endavant.

2.- Competències a desenvolupar

- Desenvolupar actituds d'anàlisi, reflexió i crítica en relació a la justícia penal.
- Comprendre críticament les diferents possibilitats d'intervenció socioeducativa que té el Sistema de la Justícia Penal.
- Saber-se situar com a professional entre els diferents agents del Sistema.

3.- Continguts

Aquesta assignatura està estructurada al voltant de tres grans mòduls o àrees argumentals. El primer d'ells t'ha de permetre llegir adequadament els diferents fenòmens i saber perquè s'apliquen unes o altres respostes. El segon pretén sistematitzar les els diferents elements que conformen el sistema penal juvenil i el sistema penal adult. El tercer situa les diferents respostes i les diferents possibilitats d'acció que els dos sistemes tenen i en les que estan implicades les professions socials.

Mòdul 1: Criteris bàsics, enfocaments i perspectives

- 1.1. Idees bàsiques sobre els sistema penal. Papers i possibles funcions dels professionals del social.
- 1.2. Criminologia i política criminal
 - Es pot explicar perquè existeix el delicte i els delinqüents?
 - Les teories criminològiques
- 1.3. Les explicacions de la “delinqüència”
- 1.4. La investigació o com mesurar i llegir les dades del món penal
- 1.5. Les violències i les seves explicacions
- 1.6. Edat, etapes evolutives i resposta penal

Mòdul 2: La intervenció socioeducativa i la justícia penal

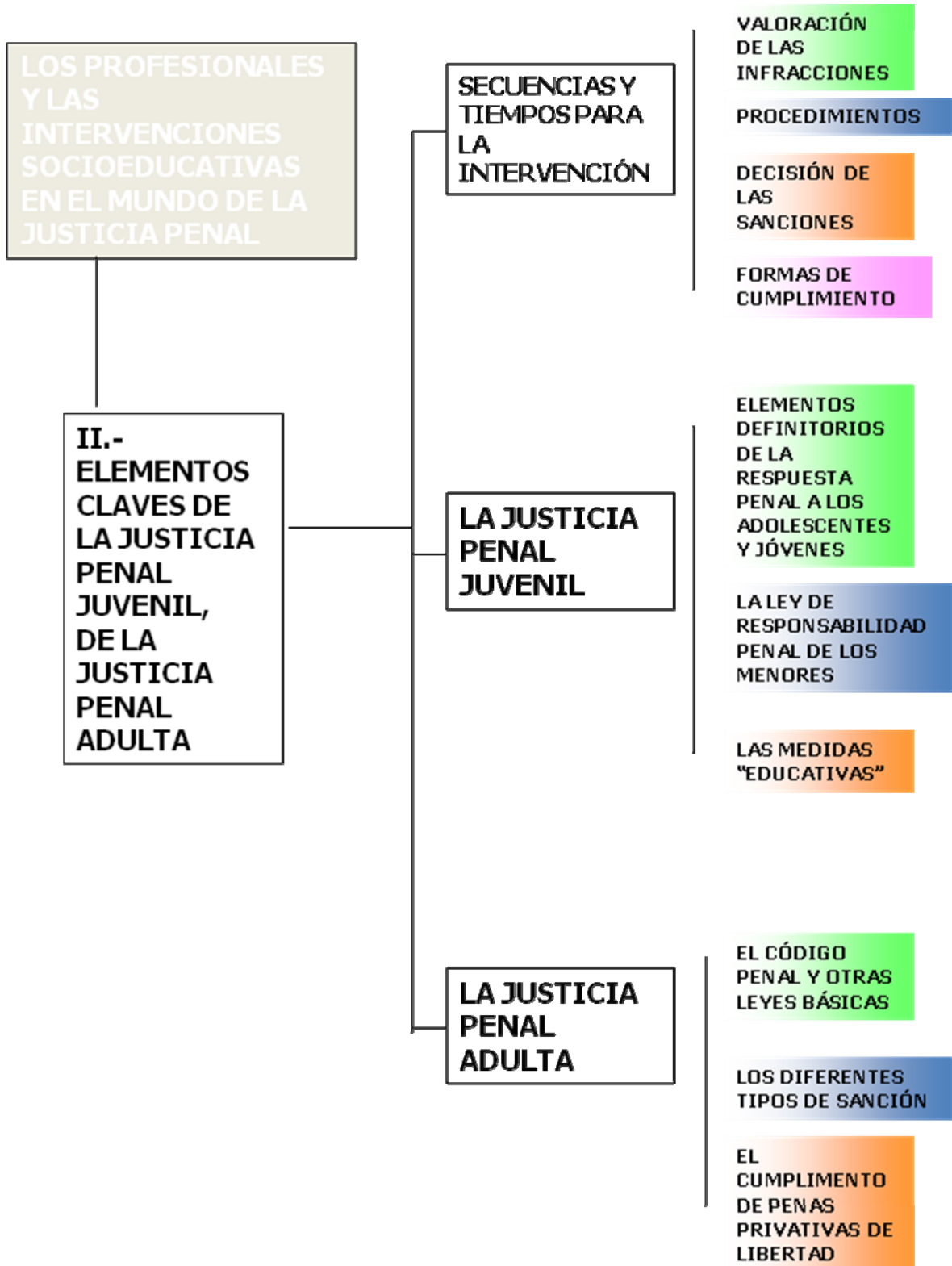
- 2.1. Fases i moments de la intervenció: de l'estudi i diagnòstic al “tractament”.
- 2.2. La qüestió de la “rehabilitació” i la reincidència
- 2.3. La justícia juvenil
 - Les normes de la justícia de menors i la seva evolució. Les relacions amb el sistema penal adult i amb el sistema protector.
 - Elements definitoris, essencials, de la justícia de menors
 - El procés penal i les diferents mesures del sistema penal dels adolescents
- 2.4. Normes bàsiques del sistema penal adult
 - El procés penal
 - La privació de llibertat

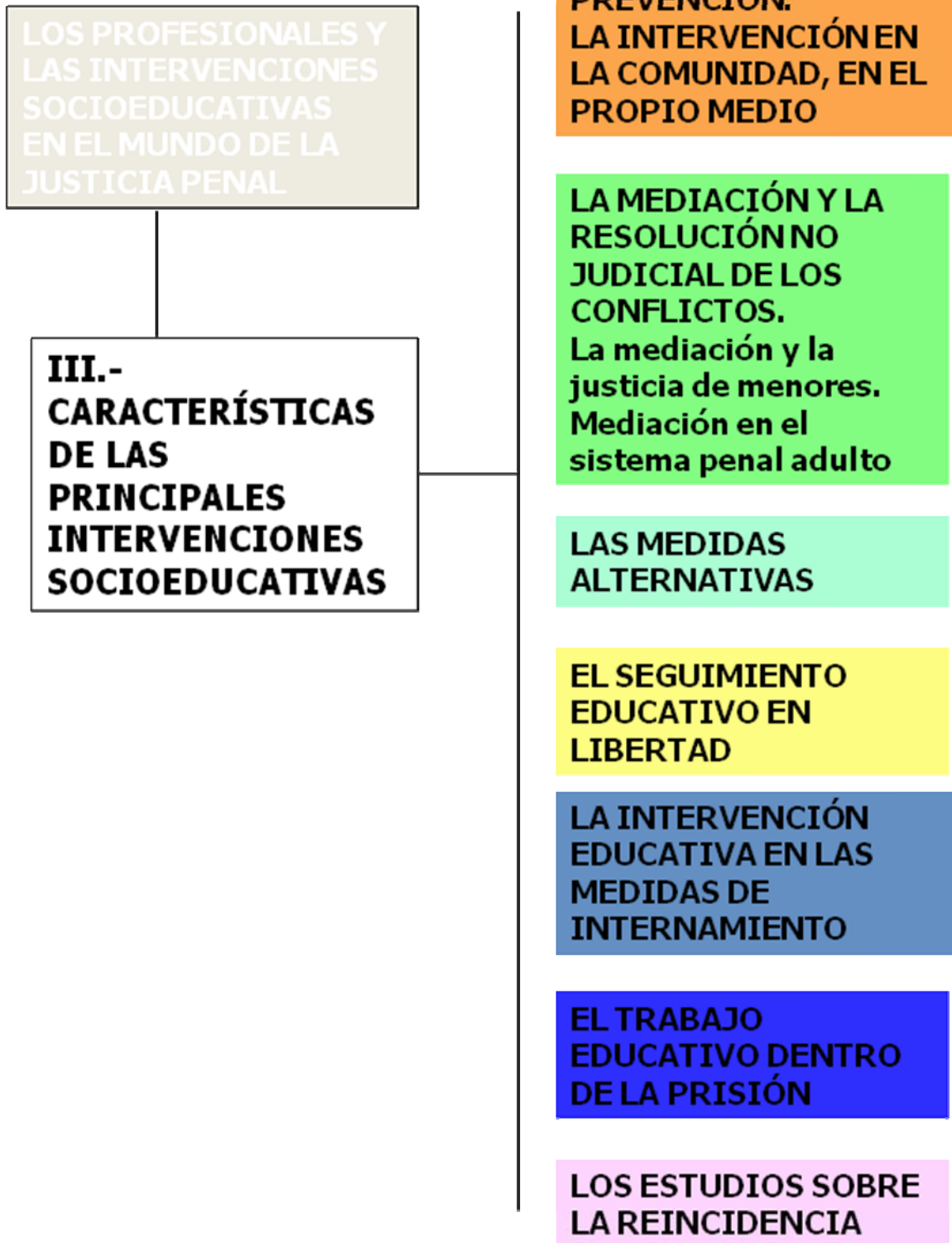
Mòdul 3: Principals mesures i contextos per a la intervenció socioeducativa

- 3.1. La resolució no penal dels conflictes i les mesures alternatives a la privació de llibertat.
- 3.2. Mediació i sistema penal
 - Conceptes bàsics sobre mediació
 - La mediació en el sistema de menors
 - La mediació en el sistema adult
- 3.3. L'atenció en el propi medi. El seguiment en llibertat
- 3.4. L'atenció institucional
 - Els centres de menors. Variables de funcionament en les institucions residencials
 - Elements claus del les intervencions professionals als centres: els projectes educatius, el seguiment de la mesura, els informes
- 3.5. La intervenció socioeducativa amb privació de llibertat
 - Els programes d'intervenció a les presons
 - El treball amb els nuclis de referència (família i comunitat d'origen) de les persones recluses
 - La sortida de la presó i la reincorporació social
- 3.6. Prevenció de la delinqüència: mite o realitat?

Els continguts del programa responen a aquests tres mapes conceptuals:

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant mostrarà les següents evidències de les competències desenvolupades:

- Serà capaç de situar-te com a professional en les principals variables de comprensió del món de les infraccions penals, de les principals claus interpretatives, tant de les conductes de les persones com de les reaccions socials, així com de les diferents formes d'intervenció.
- Tindrà els coneixements i destreses bàsiques de la intervenció en la justícia de menors.
- Tindrà els coneixements i destreses bàsiques de la intervenció en la justícia penal d'adults.

5.- Metodologia

5.1.- Activitats del professor:

- Fer una primera introducció dels grans temes.
- Guiar l'anàlisi de les diferents situacions o "casos" a resoldre en grup.
- Proposar els interrogants d'aprenentatge i els materials de lectura per trobar les respostes.
- Orientar individualment en la resolució dels interrogants d'aprenentatge.

5.2.- Activitats dels estudiants:

- Llegir els diferents materials que per a cada tema es posen a la web.
- Fer recerques i anàlisi, individualment i en grup, a diferents bases de les dades.
- Participar en els debats, fòrums o blocs que es posin en funcionament.
- Treballar en grup i discutir a la classe algunes qüestions.
- Portar un quadern personal d'aprenentatge.

6.- Bibliografia i recursos

AMORÓS, P. (Coor.) (1993). *Metodologia d'intervenció en medi obert*. Centre d'Estudis Jurídics. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

BONAL, R. (1991). *La pedagogia al carrer*. Barcelona: Claret.

CAPDEVILA, M., FERRER, M. i LUQUE, E. (2006). *La reincidència en el delictes en la Justícia de Menors*. Centre d'Estudis Jurídics. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

CARMENA, Manuela (1997). *Crónica de un desorden: notas para reinventar la justicia*. Madrid: Alianza.

CID, J. i LARRAURI, E. (1997). *Penas alternativas a la prisión*. Barcelona: Bosch.

CID, J. i LARRAURI, E. (2001). *Teorías criminológicas*. Barcelona: Bosch.

CONSEJO de EUROPA (2008). *Reglas europeas para infractores menores de edad sometidos a sanciones o medidas*. Recomendación CM/R(2008)11 del Comité de Ministros. Traducción del Centre d'Estudis Jurídics (2010).

FUNES J (2001). Dificultades de adaptación social en la adolescencia en DEL RINCÓN (coordinador) *Presente y futuro del trabajo psicopedagógico*. Barcelona: Ariel.

FUNES, J. (Direc.) (1994). *Mediación i justicia juvenil*. Centre d'Estudis Jurídics. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

FUNES, J., LUQUE, E., RUIZ, A. (1996): "Reincidència en la justícia de menors". Centre d'Estudis Jurídics. Generalitat de Catalunya.

FUNES, J., TOLEDANO, LL. I VILAR, J. (1997). *Intervenció psicopedagògica sobre problemes de desadaptació social*. Barcelona: UOC.

GARRIDO V., STANGELAND P. i REDONDO S. (2001). *Principios de Criminología*. Barcelona: Tirant lo Blanch.

GONZALEZ, S. (1992). *La presó oberta. Recursos socials i atenció en el propi medi*. Centre d'Estudis Jurídics. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

LARRAURI, E. (2007). *Criminología crítica y violencia de género*. Madrid: Trotta.

LUQUE, E. (1999). *Les víctimes del delictes*. Centre d'Estudis Jurídics. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

MARTINEZ REGUERA, E. (1988). *Cachorros de nadie*. Madrid: Popular.

MORENO, X., PORTA, J. i ROVIRA, F. (1995). *La cárcel y su mundo*. Chile: Sercop.

OBSERVATORI DEL SISTEMA PENAL (2005). *La cárcel en el entorno familiar*. Ajuntament de Barcelona.

REDONDO, S. (1998). *Desviació, delinqüència i control social*. Centre d'Estudis Jurídics. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

REDONDO, S., (1993). *Evaluar e intervenir en las prisiones. Análisis de conducta aplicado*. Barcelona: PPU.

RÍOS MARTÍN, J C. i CABRERA P. (1998). *Mil voces presas*. Madrid: Universidad Pontificia de Comillas.

RUTTER, M., GUILLER, H., HAGELL, A. (2000). *La conducta antisocial de los jóvenes*. Madrid: Cambridge University Press.

SANMARTÍN, José (coordinador) (2004). *El laberinto de la violencia, causas, tipos y efectos*. Barcelona: Ariel.

VALVERDE, J. (1997). *La cárcel y sus consecuencias. La intervención sobre la conducta desadaptada*. Madrid: Popular.

VV. AA. (1993). *El trabajo educativo en los centros de menores*. Madrid: Comunidad de Madrid.

7.- Sistema d'avaluació

7.1.- Activitats o instruments d'avaluació

- Quatre exercicis pràctics (tres individuals i un en grup).
- Realització d'un quadern personal responent als interrogants d'aprenentatge (fet a partir de les lectures, els exercicis i els debats).
- Participar en el fòrum de debat de l'assignatura.

7.2.- Criteris d'avaluació

Els exercicis pràctics tindran un valor total del 60% de la nota.

El Quadern personal aportarà un 30%.

La participació en el foro un 10%.